

Estul Europei e în Nord sau în Sud?

- câteva comentarii despre Consiliul European din octombrie 2009 -

Estul Europei e în Nord sau în Sud?

- câteva comentarii despre Consiliul European din Octombrie 2009 -

Autori:

Otilia Nuțu

Paul Ivan

Cristian Ghinea

Robert Uzună

Dragoș Dinu

Cuprins

Schimbările climatice – 4

Cît costă? - 4

Deci, Estul este în Nord sau în Sud? - 6

Ce facem cu drepturile de poluare rămase neutilizate? - 7

Cehia și Tratatul de la Lisabona - 9

Aranjamentele instituționale post-Lisabona -10

Editorial - 12

Situația economică, financiară și a ocupării forței de muncă- 13

Schimbările climatice

Consiliul European de săptămâna trecută a avut pe agendă creionarea unei poziții comune a Uniunii Europene înaintea negocierilor globale de la Copenhaga, în decembrie, menite să înlocuiască actualul tratat de reducere a emisiilor de la Kyoto. Deși liderii europeni au fost criticați după acest Consiliu European (CE), mai ales de către organizațiile ecologiste, adevărul este că UE este actorul global cel mai avansat în a propune soluții coerente pentru Copenhaga. Nici Statele Unite ale Americii, nici China sau alți actori nu sunt nici măcar aproape de UE în a veni cu niște propuneri concrete. Dar, întrucât liderii europeni au vorbit foarte multe despre aceste promisiuni, așteptările au fost foarte mari și UE tinde să fie judecată după așteptări, nu în termeni comparativi cu alte regiuni.

Consiliul European de săptămâna trecută a solicitat tuturor țărilor să adopte la Copenhaga obiectivul de limitare a încălzirii globale la sub 2°C și să cadă de acord asupra reducerii emisiilor poluante cu cel puțin 50% până în 2050, comparativ cu nivelurile din 1990, iar țărilor dezvoltate să-și reducă emisiile cumulate cu cel puțin 80-95% în aceeași perioadă. UE s-a angajat de asemenea să ia o decizie în vederea reducerii cu 30% a nivelului emisiilor până în 2020, comparativ cu nivelurile din 1990, cu condiția ca și alte țări dezvoltate să se angajeze la reduceri comparabile și țările în curs de dezvoltare să contribuie în mod corespunzător. UE joacă acum o strategie de lider care promite mult, dar vag, sperând să fie urmat de restul țărilor care ar trebui să fie interesate de încălzirea globală.

Cât costă?

De cele mai multe ori dezbaterile privind schimbările climatice sunt generoase la nivel de intenții, dar se blochează în problema costurilor. S-a văzut asta foarte bine chiar în întâlnirile Consiliului UE la nivel de miniștri din octombrie, care au precedat întâlnirea șefilor de state în Consiliul European. Dacă Consiliul miniștrilor Mediului din UE a dus la propuneri îndrăznețe pentru *leadershipul* global al UE în această dezbatere, întâlnirea miniștrilor de Finanțe din UE s-a blocat în problema costurilor. Acest sistem binar – intenții bune și nelimitate, resurse limitate și greu de distribuit între statele membre – a dominat și discuțiile propriu-zise din Consiliu.

Cea mai aprinsă dezbatere este cea legată de costurile care ar urma să fie suportate de țările sărace și cele în curs de dezvoltare. Logica nord-sud domină de ani buni dezbaterile privind schimbarea climatică. Nordul (țările bogate) este promotorul limitării emisiilor cu efect de seră și își asumă responsabilitatea pentru externalitățile negative (poluare) ale activității economice. Sudul (țările sărace și în curs de dezvoltare) recunoaște existența problemei, dar refuză o responsabilitate directă, pe logica: voi ați poluat planeta până v-ați dezvoltat, acum e rândul nostru să ne dezvoltăm fără grija mediului. Literatura academică neagă legătura directă între poluare și dezvoltare – cu alte cuvinte, au contat mai mult buna guvernare, democrația, capitalul social în dezvoltarea Occidentului decât posibilitatea de a polua. De altfel, proiecte de dezvoltare

alternative au eșuat spectaculos deși au poluat masiv – vezi industrializarea forțată a URSS și a fostului bloc sovietic. Dar a prelungi această dezbatere este contraproductiv și neagă orice șansă de a colabora pentru rezolvarea problemei percepute acum ca amenințătoare pentru viitorul planetei. Drept urmare, Nordul, și mai ales UE, urmează logica de separație Nord / Sud și acceptă să acopere o parte din costurile care ar urma să fie plătite de Sud pentru a atinge obiectivul comun – reducerea emisiilor poluante.

Astfel, Consiliul European a fost de acord cu estimările Comisiei potrivit cărora costul anual care ar urma să fie plătit de țările în curs de dezvoltare ar putea ajunge la circa 100 miliarde euro până în 2020. Din acestea 22-50 miliarde euro anual ar trebui să fie plătiți din surse publice, restul urmând a fi suportate de actorii privați. UE s-a oferit în principiu să acopere parte din aceste sume, dar nivelul financiar exact rămâne nodul gordian al actualelor debateri. Documente anterioare ale Comisiei au estimat că UE ar trebui să contribuie unde între 13 – 24 miliarde euro anual. Însă, statele membre au făcut presiuni împotriva unui asemenea nivel al transferurilor financiare, iar suma estimată de Comisie înaintea întâlnirii de săptămâna trecută era undeva într-o marjă destul de largă plecând de la 2 miliarde până la 15 care ar urma să fie plătiți anual de UE, iar contribuția totală a țărilor bogate ar trebui să fie la nivel de 22-50 miliarde euro anual.

Contribuția totală a țărilor bogate ar trebui să fie la nivel de 22-50 miliarde euro anual

După negocieri dure, șefii de state din UE nu au convenit însă asupra unei cifre și deci nu au acceptat nici propunerea Comisiei. Dacă nu se va ajunge la un acord, ar urma ca UE să se prezinte la negocierile de la Copenhaga cu o propunere de principiu ca Nordul să acopere parte din cheltuielile Sudului, dar fără a propune anumite cifre înainte de Copenhaga. Nouă țări din Europa centrală și de est precum și Germania, Italia și Franța au avut obiecții față de nivelul finanțării. Pe de o parte, Germania a argumentat că nu este o idee bună ca UE să propună deja niște cifre, pentru că ar fi mai inteligent ca strategie de negociere să aștepte pozițiilor celorlalte state bogate și ale țărilor în curs de dezvoltare. Pe de altă parte, s-a manifestat un dezacord de principiu între Vestul și Estul UE despre cum ar trebui să suporte statele membre acest costuri. Polonia și Ungaria, sprijinite de Cehia, Bulgaria, Slovacia, Letonia, Lituania, România și Slovenia pun accentul pe principiul „solidarității” și susțin ca efortul european să se împartă în funcție de posibilitatea de a plăti/nivelul de dezvoltare al statelor și nu în funcție de nivelul emisiilor. Tot aceste state au dorit ajungerea la un acord asupra acestei chestiuni înainte ca Uniunea să-și ia angajamente față de statele în curs de dezvoltare. Pe de altă parte, Suedia, Marea Britanie, Finlanda, Danemarca și Comisia Europeană au militat pentru luarea unui poziții clare a Uniunii înainte de Copenhaga. Deoarece nu s-a reușit să se ajungă la un acord asupra împărțirii efortului în cadrul Uniunii s-a stabilit că această problemă va fi discutată la un summit viitor. Între timp un grup de lucru va studia diverse formule de distribuire a costurilor iar comunicatul final al Consiliului amintește că și „capacitatea de plată a statelor membre mai puțin prospere” va fi luată în considerare.

Deci, Estul este în Nord sau în Sud?

Diferența între Estul și Vestul UE în ce privește problemele de mediu și schimbare climatică nu este nouă și e serios documentată. La începutul lui 2009, raportul *“Not Your Grandfather’s Eastern Bloc. The EU New Member States as Agenda Setters in the Enlarged European Union”*¹ concluziona că vechile state membre sunt mai interesate de limitarea emisiilor lor de dioxid de carbon și unele au politici fățișe împotriva energiei nucleare pe când noii membrii vor mai puține reguli și reglementări în domeniu și dezvoltarea de centrale nucleare. Statele din estul Europei tind să creadă că au făcut deja mult atingând cerințele protocolului de la Kyoto în anii ‘90 și vor reguli de mediu mai laxe pentru a putea ajunge din urmă economiile mai dezvoltate din vest. Polonia a coalizat țările din această regiune, Bulgaria, Ungaria, Polonia, România și Slovacia semnând în septembrie 2008 așa numita „declarație de la Varșovia” prin care cer ca eforturile lor de a atinge țintele Kyoto să fie recunoscute și să se țină cont de ele în noul acord de la Copenhaga. Acest document a creionat poziția Estului în dezbateră respectivă, deși presa occidentală i-a acordat puțină atenție, fiind mai degrabă luată prin surprindere de poziția fermă a Estului în timpul acestor negocieri.

Țările din Occident vor ca distribuția să se facă după criteriul „poluatorul plătește”

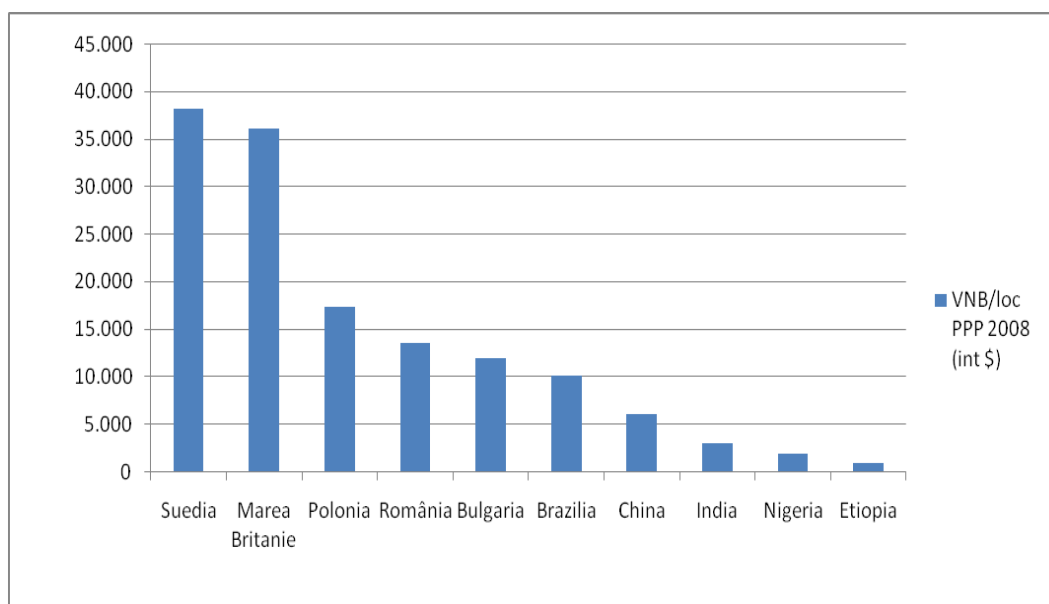
Estul Europei a blocat deci la Consiliul European de săptămâna trecută o decizie privind sumele care ar urma să fie plătite de UE pentru că, deși în principiu aderă la logica Nord – Sud, nu se consideră pe sine o parte a Nordului. Această logică a fost explicit folosită de ministrul polonez al Finanțelor, Jan Rostowski, când a afirmat la începutul lui octombrie, ca reacție la propunerile inițiale ale Suediei: „Din punctul nostru de vedere este total inacceptabil ca țările sărace din Europa să ajute țările bogate din Europa să ajute țările sărace din restul lumii”². Polonia și-a menținut această poziție și a condus tabăra estică la Consiliul de săptămâna trecută. Chestiunea are o miză financiară foarte concretă. Problema nu ține de cum **va reduce UE propriile emisii, ci de cum se vor distribui în cadrul UE costurile ajutorării țărilor sărace**. Guvernele estice resping ideea ca aceste costuri să se distribuie în funcție de nivelul de poluare al fiecărei țări europene și insistă să se ia în considerare criteriul bogăției: Estul să plătească nu în funcție de cât poluează, ci în funcție de nivelul bogăției pe cap de locuitor. Astfel, Estul întoarce logica Sud-Nord folosită de Occident împotriva acestuia: de ce să ajutăm săracii lumii pentru că sunt săraci, dar noi să plătim în funcție de cât poluăm, nu în funcție de cât de săraci suntem la rândul nostru? Un diplomat polonez citat în timpul Consiliului de către Euractiv Bruxelles spunea: „Nu vom accepta o situație în care România plătește mai mult decât Danemarca, iar Polonia mai mult decât Olanda, nu ar fi corect”. Dacă doar poluarea s-ar lua în calcul, Estul ar plăti disproporționat, pentru că are industrii energofage și producție bazată disproporționat pe cărbuni (mai ales Polonia). Logica generală pentru Est se aplică și României. Dacă vom compara venitul național brut pe cap de

¹“Not Your Grandfather’s Eastern Bloc. The EU New Member States as Agenda Setters in the Enlarged European Union. Comparative Policy Report”, EuPI – European Policies Initiative, Open Society Institute, Sofia, Bulgaria, 2009.

² EUBusiness.com, “Poland refuses to pay poorer nations’ climate tab”, 2 octombrie 2009

locuitor (vezi Fig. 1), Estul Europei este peste țări ca Brazilia sau China, deși nu cu mult, dar la mare distanță de țările Occidentale.

Fig. 1. Venitul național brut pe cap de locuitor

În cadrul proiectului „România activă în dezbaterile europene” CRPE va face publică la mijlocul lunii noiembrie o evaluare a costurilor și a poziției României în actuala dezbatere și va veni cu recomandări privitoare la modul în care România trebuie să acționeze la nivel european și privind modalitățile interne de reducere a emisiilor poluante. În privința negocierilor europene, recomandările preliminare ale raportului spun că România trebuie să mențină alianța cu celelalte noi state membre care ar urma să aibă de pierdut din poziția comună a UE la Copenhaga, încercând să negocieze compensații. Dacă nu suntem atenți, vom ajunge să finanțăm reducerea emisiilor de CO₂ în alte state (China, Brazilia) care din punct de vedere economic au o capacitate comparabilă de a susține acest tip de efort. De asemenea, **trebuie să învățăm să negociem punctual și având suportul cifrelor, pe modelul Poloniei, care și-a negociat în ultimii ani câteva excepții care au ușurat sarcinile economiei poloneze.**

Ce facem cu drepturile de poluare rămase neutilizate?

O altă chestiune care a rămas în suspensie după Consiliul European și care va afecta imediat și direct România este cea a unităților de cantități atribuite (Assigned Amount Units - AAU)³ neutilizate din cadrul actualului protocol de la Kyoto. Astfel, conform Kyoto, fiecare stat care nu și-a atins limitele de poluare poate vinde acest drept. Pentru că a trecut printr-o dezindustrializare masivă după 1989, Estul UE, asemenea Ucrainei și Rusiei, a scăzut masiv emisiile și a rămas cu „drepturi de poluare”. Dilema actuală este: ce facem cu ele atunci când Kyoto va expira? Evident, Estul UE împreună cu Rusia și Ucraina au făcut lobby pentru păstrarea acestor credite, alte state (Marea Britanie, Danemarca, Suedia), îngrijorate că prețul carbonului

³ Dreptul de a emite o tonă de dioxid de carbon.

ar putea scădea dramatic dacă aceste unități ar intra pe piață după adoptarea unui nou acord global, doresc retragerea acestor drepturi. Compromisul la care s-a ajuns la acest Consiliu European a fost menționarea tratamentului nediscriminatoriu de care trebuie să se bucure statele europene și cele din afara Europei dar și a ideii că gestionarea acestui surplus de credite de carbon nu trebuie să afecteze integritatea ecologică a viitorului acord de la Copenhaga. O formulă perfect ambiguă care nu spune nimic despre viitorul concret al AAU nefolosite, pentru că acceptă argumentele ambelor tabere. Această problemă va fi discutată probabil și la viitorul summit UE-Rusia din 17 noiembrie.

Cum spuneam, România are drepturi de poluare nefolosite și are două opțiuni în ce privește perioada următoare: să le păstreze pentru a putea emite mai mult CO₂ în viitor sau să le vândă. Politica Bucureștiului a fost destul de inconsecventă, discutându-se când vânzarea unei părți din disponibilul de AAU, când păstrarea integrală a acestora pentru a acoperi emisiile viitoare, care ar apărea odată cu creșterea PIB. Însă, o decizie națională

S-ar putea întâmpla să ne aflăm în fața alegerii de a pierde AAU sau de a le vinde în grabă înainte de a expira

nu poate fi desprinsă de contextul european în care nu se știe care va fi situația AAU după 2012. Se vor reporta AAU nefolosite din perioada 2008-2012 în perioada post-Kyoto? S-ar putea întâmpla să ne aflăm în fața alegerii de a pierde AAU sau de a le vinde în grabă înainte de a expira, în condițiile în care pe piață va exista o cantitate mare de AAU (Rusia, Ucraina ar reprezenta $\frac{3}{4}$ din oferta de pe piață), ceea ce va duce la o scădere dramatică a prețurilor. Cu alte cuvinte, se poate întâmpla să vindem aceleași AAU în 2011 la o zecime din prețul la care le-am fi vândut la sfârșitul lui 2008. Deocamdată, guvernul român a decis să vândă o parte din AAU, reprezentând o cantitate de 200-300 milioane tone CO₂ dintr-un total disponibil de 475 milioane, însă deocamdată nu s-au finalizat aspectele tehnice legate de posibila tranzacție (cadrul legal, forma contractului, cine este mandatat să le vândă, deoarece sunt „ale statului”). Până acum s-au făcut în UE 4-5 tranzacții și prețul a fost de cca 10 EUR / AAU, dând semne de scădere (8 EUR la sfârșitul lui octombrie 2009) și probabil ne-am putea aștepta cam la 2 miliarde EUR în total dacă am putea face tranzacția cât de repede posibil. Nu trebuie însă să ne așteptăm să obținem același preț dacă tranzacția va întârzia mult. Dacă la Copenhaga se va decide să nu se reporteze după 2012 creditele de carbon (AAU) rezultate din acordul Kyoto (deci le vom pierde pe ale noastre sau le vom vinde la preț derizoriu), atunci ar trebui să negociem în cadrul UE primirea de compensații directe de la Comisie.

Cehia și Tratatul de la Lisabona

În octombrie, după al doilea referendum irlandez asupra Tratatului de la Lisabona, președintele ceh Václav Klaus a solicitat o derogare de la Carta Drepturilor Fundamentale argumentând că aceasta ar putea fi folosită de etnicii germani și maghiari expulzați din Cehoslovacia sau de urmașii acestora pentru a cere restituirea proprietăților lor confiscate în baza Decretelor Beneš. Decretele Beneš (după numele președintelui cehoslovac Edvard Beneš) este denumirea generică a unei serii de legi adoptate de guvernul cehoslovac între 1940 și 1945 (parțial din exil, ulterior din Cehia la finele perioadei). Unele din aceste decrete se referă la exproprierea germanilor și maghiarilor trădători și colaboratori cu puterile ocupante, Germania și Ungaria, dar decretele au fost aplicate colectiv pentru mai toți germanii și maghiarii din Cehoslovacia. Cetățenia acestora a fost ridicată, proprietățile le-au fost confiscate și peste 2,5 milioane de germanii au fost deportați în Germania și Austria. Cei considerați anti-fasciști precum și cei de care era nevoie în industrie (în total 250.000) nu și-au pierdut drepturile. Cele mai multe dintre decrete sunt încă în vigoare iar cele două state succesoare Cehoslovaciei nu doresc să le abroge. Problema Decretelor Beneš a apărut și în perioada premergătoare aderării Cehiei și Slovaciei la UE, când unii politicieni precum Viktor Orbán, Jörg Haider sau Edmund Stoiber au cerut anularea acestora, punând piedici procesului de aderare. În septembrie 2002, la solicitarea Comisiei pentru Afaceri Externe a Parlamentului European, un grup de experți a prezentat o opinie juridică prin care se afirma că decretele Beneš nu reprezintă un obstacol în calea aderării Cehiei la Uniunea Europeană, dar se cerea autorităților cehe un gest simbolic în această chestiune. În anul următor, președintele Klaus a condamnat expulzarea germanilor sudeți iar primul ministru Spidla și-a exprimat regretul pentru tratamentul aplicat acestora.

Gestul președintelui ceh a fost perceput doar ca o încercare de a sabota intrarea în vigoare a tratatului de la Lisabona

Deși problema Decretelor Beneš părea astfel rezolvată, ea a reapărut în acest an în urma solicitării surprinzătoare a președintelui ceh de a obține derogarea de la Carta Drepturilor Fundamentale. Gestul președintelui ceh a fost perceput doar ca o încercare de a sabota intrarea în vigoare a tratatului de la Lisabona, cu puțină relevanță în practica juridică. Carta Drepturilor Fundamentale nu are un caracter universal și nu se aplică tuturor actelor statelor membre ci doar acelor care au o legătură cu dreptul comunitar. Exproprierea unei proprietăți de către un stat membru care s-ar produce după aderarea acestuia la Uniunea Europeană ar cădea sub incidența dreptului comunitar, dar Carta Drepturilor Fundamentale, la fel ca restul dreptului comunitar, nu se aplică retroactiv, astfel că decretele Beneš nu intră sub incidența acesteia. Chiar dacă o dispută privind decretele Beneš ar intra sub incidența dreptului comunitar (ceea ce nu este cazul), dreptul la proprietate este deja recunoscut de principiile generale ale dreptului comunitar astfel că adoptarea Cartei Drepturilor Fundamentale nu ar oferi o mai mare jurisdicție Curții Europene de

Justiție în această problemă⁴. Practic, Carta Drepturilor Fundamentale nu are nici un efect asupra revendicărilor proprietăților confiscate în anii '40 de guvernul cehoslovac.

În ciuda acestei situații legale, președintele Václav Klaus a avut câștig de cauză și Cehiei i-a fost acordată o derogare de la Carta Drepturilor Fundamentale, similară celor acordate Marii Britanii și Poloniei. Totuși, în urma opoziției Ungariei, sprijinită de Germania și Austria, în protocolul care reglementează derogarea acordată Cehiei nu se pomenește nimic de decretele Beneš iar premierul suedez Fredrik Reinfeldt a anunțat că acordul „nu are nici un impact legal asupra țărilor vecine”.

Inițial, guvernul slovac condus de Robert Fico a anunțat că va solicita o derogare asemănătoare celei solicitate de Cehia dar a renunțat la această cerere după ce în concluziile președinției au fost introduse două citate din Tratatul de la Lisabona care sugerează că între acest tratat, Carta Drepturilor Fundamentale și decretele Beneš nu există nici o legătură juridică sau politică.

Președintele Klaus a fost satisfăcut de protocolul adoptat iar după decizia curții constituționale cehe care a hotărât că Tratatul de la Lisabona este compatibil cu legislația națională, a ratificat noul tratat al Uniunii, care va putea astfel intra în vigoare în decembrie sau ianuarie.

Aranjamentele instituționale post-Lisabona

Deși concluziile oficiale ale acestui Consiliu European acoperă o gamă largă de subiecte, în fapt discuțiile s-au concentrat pe situația instituțională care se creează prin Tratatul de la Lisabona și pe distribuția funcțiilor în noul context. Noua Comisie va fi cel mai probabil aprobată pe regulile Lisabona (pentru o discuție completă asupra aranjamentului instituțional în cadrul noul tratat, vezi raportul CRPE precedent: „România la Consiliul European din 18 – 19 iunie”; www.crpe.ro). Nu s-au înregistrat progrese semnificative în procesul de nominalizare a comisarilor, și multe țări trenează nominalizarea, așteptând strategic reacțiile altor state. Strategia României de a nominaliza doar un singur candidat, în persoana lui Dacian Cioloș, este riscantă și are în subsidiar o logică pe care am putea-o numi „gândire kamikaze”: dați-ne agricultura sau nimic. Așa cum prevedeam într-un raport anterior, acest tip de gândire se poate întoarce împotriva noastră. Există o opoziție ferventă în Parlamentul European față de ideea ca un comisar român să gestioneze un domeniu sectorial atât de important. În plus, șeful delegației române în grupul socialist, Adrian Severin, s-a remarcat printr-o opoziție vehementă împotriva nominalizării oficiale a României, ceea ce este puțin obișnuit la nivel european. Presa europeană a vorbit despre un aranjament neoficial între președintele Barroso și grupul socialist, care va respinge două sau trei nominalizări din prima echipă propusă. În aceste condiții, candidatura lui Dacian Cioloș riscă să fie printre cele respinse de PE.

Pe de altă parte, atenția la acest Consiliu European s-a focalizat mai degrabă pe cele două poziții nou create prin tratatul de la Lisabona: Președintele Consiliului European și Înalțul Reprezentant pentru afaceri externe și politică de securitate. Concluzia foarte răspândită post-Consiliu este

⁴ Peers, Steve 2009, The Beneš Decrees and the EU Charter of Fundamental Rights, StateWatch, octombrie 2009.

aceea că săptămâna trecută candidatura fostului premier britanic Tony Blair a primit o puternică lovitură. Asta mai ales după un târg între Franța și Germania prin care s-ar acorda poziția unui reprezentant al curentului de dreapta, urmând ca postul de Înalt Reprezentant pentru afaceri externe (așa numitul ministru de Externe al UE) să meargă spre curentul socialist. Acest lucru ar închiide pentru moment discuția privind candidatura lui Blair (care este laburist, deși simpatizat mai degrabă de dreapta continentală decât de colegii săi socialiști din restul Uniunii). De fapt, discuția din jurul lui Blair reflectă o dilemă mai profundă: va fi viitorul Președinte al Consiliului un politician de forță, care va stabili agenda și direcțiile de negociere și va reprezenta Uniunea la discuțiile cu celelalte mari puteri sau un personaj mai degrabă șters, care doar va asigura secretariatul instituției și va prezida întrunirile Consiliului? Cum Tratatul de la Lisabona nu stabilește foarte clar atribuțiile, primul așa-numit Președinte al UE va da substanță (sau nu) funcției. Tony Blair este deocamdată singurul politician cu greutate luat în discuție (vezi editorialul inclus în acest raport al expertului afiliat CRPE Dragoș Dinu, care militează pentru o Președinție puternică a Consiliului European).

Tot sus pomenitul târg franco-german privind distribuția politică a celor două posturi a deschis grupului socialist calea spre poziția de Înalt Reprezentant pentru afaceri externe. Candidatul cel mai puternic pare a fi actualul ministru de Externe britanic David Miliband, o stea în urcare a Partidului Laburist, vehiculat la Londra și drept urmaș al lui Gordon Brown la șefia partidului. Accesul socialiștilor la acest post a deschis și discuția privind candidatura lui Adrian Severin, promovată printr-un articol pe influentul site EurActiv Bruxelles. Perspectiva ca un român să accedă la această poziție ar fi o oportunitate pentru România și pentru Estul Europei – ar fi practic cel mai înalt post din UE acordat unui reprezentant al Estului. Dar deocamdată posibilitatea Severin a făcut mai multă vâlvă la București decât la Bruxelles. Adrian Severin are șanse puține, în primul rând pentru că nu are sprijin politic de la București, iar acordarea unui asemenea post unei persoane nesuținute nici măcar de propria țară și se pare că nici de propriul partid, este cu totul iluzorie. Întrebat de această candidatură, Președintele Traian Băsescu a răspuns în timpul Consiliului că e doar o intenție și a închis discuția fără nici un alt comentariu. Mai grav însă pentru o eventuală candidatură Severin este că însuși Cristian Diaconescu, fost ministru PSD de Externe a declarat: „Un astfel de post presupune un angajament statal. Poate fi sprijinit un demers sau altul, dar nimeni nu o poate face în nume personal. Deci este exclusă în opinia mea o astfel de discuție în acest moment”⁵. Adrian Severin pare a plăti acum pentru politica personală dusă recent la Bruxelles, unde a atacat vehement candidatura oficială asumată pentru postul de comisar de guvernul de la acea vreme PDL – PSD.

⁵ “Cristian Diaconescu: Severin nu poate negocia cu UE în nume propriu”, Gândul, 29 octombrie.

De ce ar fi potrivit Tony Blair pentru Președinția Consiliului European

Editorial

Dragoș Dinu

Odată cu ratificarea Tratatului de la Lisabona, Uniunea Europeană trebuie să-și aleagă Președintele. Denumirea corectă este aceea de Președinte al Consiliului European, iar această funcție va înlocui sistemul președinției rotative actuale (fiecare stat membru asigură pe o perioadă de 6 luni Președinția Consiliului).

Înainte de a discuta despre persoana potrivită acestei funcții, liderii europeni trebuie să se decidă cu privire la profilul acesteia și la ce anume se așteaptă de la cel ce va activa ca președinte permanent al Consiliului European și va reprezenta UE în relații externe – *i) o voce puternică, o personalitate politică respectată și cunoscută care să se impună atât în interiorul Uniunii cât și ca reprezentant al acesteia*, sau mai degrabă *ii) un birocrat ce asigură echilibrul de putere între statele membre și conduce întâlnirile la nivel înalt?*. În acest context România trebuie să se decidă cui va acorda votul pentru această poziție. Președintele se va alege cu votul majorității, iar România, prin persoana pe care o va susține, trimite un mesaj clar cu privire la modul în care percepe viitorul comun al Uniunii.

Cel mai vehiculat nume pentru ocuparea postului de Președinte al Consiliului European este cel al fostului premier britanic Tony Blair. Opiniile sunt foarte împărțite, însă se pare că această cursă e de fapt o competiție în doi: Tony Blair și restul candidaților. Fără nici o îndoială fostul premier britanic este o personalitate cunoscută și o voce puternică în peisajul politic mondial, însă există mulți lideri europeni care îl contestă pentru ocuparea acestei poziții.

Criticii susțin că primul Președinte al UE trebuie să provină dintr-un stat care a demonstrat loialitate față de valorile europene, și nicidecum din Marea Britanie care nu folosește moneda unică, nu este în zona Schengen și este recunoscută pentru euroscepticismul său. Pe de altă parte, i se mai reproșează lui Blair apropierea de Statele Unite și susținerea fără rezerve a intervenției din Irak. Stânga europeană nu este nici ea foarte încântată de fostul premier britanic, reproșându-i reformele promovate intern, în opinia sa o adevărată abandonare a principiilor socialismului.

Argumentele de mai sus nu sunt însă cele mai relevante în contextul actual. Dificultățile întâmpinate de ratificarea tratatului de la Lisabona (vezi situația din Franța, Irlanda sau Cehia) arată că cel mai probabil Uniunea nu va mai trece prin procese similare prea curând. Sistemul instituțional actual trebuie să funcționeze coerent iar experiența arată că o Comisie Europeană este puternică atunci când președintele ei este o personalitate puternică. Principiul se aplică în genere instituțiilor europene: prevederile vagi din tratate fac ca persoanele să umple funcțiile de conținut. Opiniile contestatarilor nu pot contrazice faptul că în acest moment Tony Blair este singura figură cu adevărat importantă care aspiră la acest post. Niciunul din celelalte nume vehiculate nu au anvergura britanicului. Pentru o Uniune Europeană puternică, este nevoie de un președinte recunoscut, cu prestigiu și influență, experiență în negocieri la acest nivel, un *Mr. Europe* care poate discuta de pe poziții egale cu liderii Statelor Unite, Rusiei sau Chinei.

România trebuie să susțină o Uniune puternică, cu instituții funcționale și cu o voce unitară și coerentă în relație cu partenerii externi. De aceea, candidatura lui Blair nu este importantă în sine, ci e importantă pentru contextul său instituțional: cu Blair, UE are șansa de a avea un post cu putere reală, cu un Președinte care creează agenda comună, nu se lasă doar condus.

Situația economică, financiară și a ocupării forței de muncă

Context

Liderii prezenți la Consiliul European au apreciat că declinul în activitatea economică s-a oprit și că se vede o stabilizare a piețelor financiare precum și o creștere a încrederii. Totuși, s-a apreciat că situația este încă dificilă, mai ales din punct de vedere al șomajului. În aceste condiții, apreciate drept ale unei redresări incipiente, se impune o monitorizare atentă a situației, cuplată cu adoptarea unor soluții care să reflecte realitățile economice ale momentului și să nu se opteze pentru declanșarea procedurilor de ieșire a guvernelor din strategia de intervenție pentru diminuarea efectelor crizei.

Redresarea economică și ocuparea forței de muncă

În ceea ce privește strategiile de ieșire din criză, Consiliul s-a pronunțat pentru întocmirea din timp a acestora, pentru a susține așteptările și încrederea la nivelul piețelor și consumatorilor. Strategiile trebuie să respecte cadrul oferit de Pactul de Stabilitate și Creștere. O nouă evaluare cu privire la acestea urmează a fi efectuată în luna decembrie de către Comisia Europeană și ECOFIN.

Situația ocupării forței de muncă este de așteptat să se deterioreze în continuare

Situația ocupării forței de muncă este de așteptat să se deterioreze în continuare, ceea ce face necesar un angajament politic continuu, pentru a se preveni cronicizarea nivelului ridicat al șomajului. Pentru România, problema este cu atât mai relevantă cu cât gradul de angajare este unul dintre cele mai scăzute din Europa, cu alte cuvinte există o masă de oameni (evaluări neoficiale merg spre 4 milioane) care ar putea să fie incluși în câmpul muncii, dar nu sunt (în special în agricultura de subzistență). Noua Strategie europeană de ocupare și creștere urmează să fie discutată cu prilejul luării în discuție a reformei Agendei Lisabona.

Reforma cadrului de supraveghere financiară

Întărirea cadrului de supraveghere financiară a reprezentat un alt aspect relevant, degajându-se un acord privind aprobarea, până în luna decembrie a.c., a unui pachet complet relativ la structura integrată de supraveghere la nivelul UE, care să asigure prevenirea, gestionarea și soluționarea crizelor financiare, cu termen de finalizare luna decembrie a.c. În acest sens, liderii prezenți au salutat acordul larg cu privire la crearea Comitetului European pentru Riscuri Sistemice (CERS/ESRB) și solicită continuarea procesului pentru crearea Sistemului European de Supraveghetori Financiară (SESF/EFSS), dar s-a subliniat necesitatea atingerii unui coordonări mai strânse la nivelul UE în această privință.

Aspecte relevante pentru România

Pentru România, prezintă relevanță și îngrijorările legate de șomaj, deși cifrele statistice oficiale ale Bucureștiului nu par să indice, pentru moment, o situație alarmantă. Cu toate acestea, într-un scenariu în care șomajul tinde să devină o problemă de durată în state vest-europene, precum

Italia și Spania (aceasta din urmă experimentând deja cea mai mare rată a șomajului din UE), Bucureștiul trebuie să ia în considerare riscul de a se confrunța cu o escaladare a tensiunilor sociale la adresa emigranților români aflați la lucru în aceste state și, implicit, perspectiva reîntoarcerii masive a acestora în România. Un astfel de scenariu, gestionat incorect de București, ar putea crea o presiune masivă pe piața forței de muncă și, potențial, a asigurărilor sociale de stat, în condițiile în care bugetul de stat va fi oricum grevat de povara returnării împrumuturilor de la instituțiile financiare internaționale.

În privința întăririi cadrului de supraveghere financiară, prin agrearea, până în luna decembrie a.c., a unui pachet complet relativ la structura integrată de supraveghere la nivelul UE, România trebuie să evite să se situeze pe o poziție care să pericliteze echilibrul de forțe care tinde să se contureze între susținătorii abordării „continentale” (Franța și Germania) și cei care susțin poziția „anglo-saxonă” (reprezentată de Marea Britanie). Aceasta în condițiile în care influența acestor state poate, ulterior, să afecteze poziția UE în privința condiționalităților care ar putea fi ridicate în procesul de aprobare a continuării asistenței financiare pentru România, ca parte a pachetului de sprijin solicitat de țara noastră.

Acest raport apare în cadrul proiectului „România activă în dezbaterile europene” derulat de Centrul Român de Politici Europene (CRPE) și finanțat de Fundația Soros în cadrul Inițiativei de Politică Externă.

Conținutul acestui raport nu reprezintă în mod necesar poziția oficială a Fundației Soros.

Opiniile exprimate nu implică automat poziția experților afiliați sau a altor instituții și organizații partenere CRPE.

Credit foto coperta: brentdanley via Flickr

Centrul Român de Politici Europene

Căderea Bastiliei 16

Ap. 2, București 1

office@crpe.ro

Tel/Fax: 021.310.35.58

Pentru mai multe detalii despre CRPE vizitați pagina www.crpe.ro